

Persecució, 'alegalitat', legalització o regularització

A les Balears, hi ha el Grup d'Estudi Permanent de la Prostitució a les Illes, format per la Universitat de les Illes Balears (UIB), l'Institut de la Dona –del govern–, l'Ajuntament de Palma, la Creu Roja, la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració, el Casal Petit –creat per la congregació catòlica de monges de la Germandat d'Oblates del Santíssim Redemptor, que es dedica al suport de dones prostituïdes– i Metges del Món. Aquest grup treballa cons-

Hi ha quatre formes de tractar la prostitució legalment. Els especialistes consultats es decanten cap a la regularització.

tantment per estudiar el fenomen de la prostitució, no tan sols estrictament en el cas balear. Periòdicament, organitza congressos virtuals sobre la prostitució –mitjançant internet i amb participació d'especialistes diversos– i també cur-

sos per a professionals que es relacionen amb la prostitució. L'objectiu del grup és “avançar en la sensibilització envers la prostitució” per tal d'arribar a conclusions que serveixin a les institucions per a assumir la necessi-

El sociòleg Lluís Ballester i el pedagog Jaume Perelló, integrants del Grup d'Estudi Permanent de la Prostitució a les Illes.

tat d'enfrontar-se al problema moral, social, sanitari i econòmic que implica el fenomen.

Prostitució i legalitat. EL TEMPS ha parlat amb dos dels experts de la UIB que participen en el grup. Es tracta del sociòleg Lluís Ballester i del pedagog Jaume Perelló, tots dos especialistes en l'estudi del món de la prostitució. Ambdós deixen clar que les seves opinions no són les del grup com a tal, perquè les entitats que el formen mantenen certes diferències sobre com enfrontar-se legalment a la prostitució. Per exemple, algunes ONG s'estimen més ajudar les dones prostituïdes i no manifesten el seu parer sobre la qüestió legal.

Segons que explica Ballester, hi ha quatre formes de tractar legalment l'activitat de referència. “Una és l'abolicionista, la que senzillament prohibeix la prostitució i la persegueix legalment. Ho fan en alguns estats dels Estats Units i en alguns altres països on la mera pràctica és motiu de pena legal. És a dir, es persegueix la dona. És un model que no resol res perquè, per molta persecució que hi hagi, continuarà havent-hi prostitució.” Perelló és de la mateixa opinió i afegeix que “no fer res, com a l'estat espanyol, mantenint l'activitat com una cosa *alegal*, que és la segona forma de tractar legalment –o no tractar– la prostitució, tampoc no serveix de res, perquè és l'origen de totes les xacres socials que coneixem: abusos, màfies, proxenetisme, menors prostituïnt-se, malalties... Afavoreix, com en el primer cas, el conreu de la doble moral, de la hipocresia. És no voler veure la causa que milers de dones a tot l'estat espanyol visquin un situació terrible: els càlculs van de 150.000 dones prostituïdes fins als més exagerats, que parlen de 400.000”.

La tercera forma d'encarar-se al fenomen és la legalització, és a dir, considerar l'activitat com una feina qualsevol i, en conseqüència, amb un contracte entre empresari –proxeneta– i prostituta, la qual cosa, diu Ballester, “presenta contradiccions del tot insuperables. Per exemple: com tractem les menors que legalment poden treballar a 16 anys: hom els permet de prostituir-se o no? O, amb referència

a l'empresa que les contracta, això no seria legalitzar el proxenetisme, com diu el Tribunal Europeu de Justícia? Jo crec que aquesta legalització seria del tot immoral”. Entre els qui més pressió fan perquè es legalitzi hi ha l'Asociación Nacional de Empresarios de Locales de Alterne (ANELA), creada el 2001 i actualment presidida per Pablo Mayo, del club El Romaní, de València. Fa poc que l'associació s'ha mostrat molt crítica arran de l'aprovació del pla integral contra el tràfic d'éssers humans amb finalitat sexual, per part del govern espanyol. A parer de l'associació, la conseqüència serà “encara fer més clandestina la prostitució”. Per oposar-s'hi, ha amenaçat amb un tancament patronal d'un mes amb l'objectiu “d'omplir els carrers de prostitutes”. Per a aquesta associació, cal “legalitzar del tot” l'activitat perquè així, entre més coses, s'assoliria un control sanitari correcte de totes les prostitutes, una regularització econòmica i fiscal i s'evitaria la “proliferació de pisos” on s'exerceix l'activitat “sense control”, a més d'acabar o minimitzar

la de carrer. Però Jaume Perelló no ho veu tan clar: “De fet, els darrers estudis d'UNICEF alerten que als països on s'ha legalitzat la prostitució, hi creix el nombre de menors prostituïdes.” I Lluís Ballester hi afegeix que “pensar que la legalització acaba els problemes és una ingenuïtat. No ha passat ni als Països Baixos ni als estats d' Austràlia on s'ha legalitzat. Quan una activitat com aquesta queda legalitzada es va creant la percepció social de normalitat que atreu els menors cap als diners fàcils; per una altra banda, tampoc no s'acaba la prostitució il·legal de majors d'edat, ans al contrari: augmenta i s'exerceix en condicions encara més nefastes. De fet, pertot on s'ha legalitzat ha estat un desastre.” Perelló dona encara una dada més contra la legalització per la qual aposta ANELA, fruit de la seva experiència en la investigació de camp: “M'he trobat clubs associats on les al·lotes són controlades sanitàriament *in situ*, és a dir, es fan les analítiques a l'establiment mateix, cosa que no pareix pas gaire adequat per a tenir un perfecte control sanitari.”

El Tribunal Europeu de Justícia i la prostitució

El 20 de novembre del 2001 el Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees, amb seu a Luxemburg, dictà una sentència que establia la manera com els estats, i la Unió Europea, havien d'enfrontar-se a la prostitució. Però, malgrat la sentència, el problema encara és lluny de resoldre's. El tribunal va sentenciar que “la prostitució forma part de les activitats econòmiques exercides de manera independent”, seguint la categoria jurídica “d'activitat econòmica per compte propi no assalariada”.

La sentència és vinculant i aplicable a tots els estats membres de la Unió, però el fet és que, passats quasi vuit anys, pocs estats en fan cas. Pel que fa a l'estat espanyol, s'hi manté la indefinició legal de la prostitució. L'activitat continua dins la boirosa

condició d'*alegal*, que ho encabeix gairebé tot. Inclosos els abusos de tota mena contra les dones prostituïdes, a més de les conseqüències sanitàries inherents a l'exercici de l'activitat per manca de cobertura mèdica adient.

La sentència discrimina entre activitat laboral i econòmica. Acceptar la relació contractual d'una prostituta amb una part contractant implicaria *de facto* la legalització del proxenetisme, cosa que fóra, diu el tribunal, “immoral”. Per tant, en vista de l'existència de la prostitució, que no es pot eludir, els magistrats decidiren de recollir com a “activitat econòmica” autònoma l'exercici de la professió. La sentència també concreta que “no és possible de determinar si una prostituta ha emigrat voluntàriament o no a l'estat membre que l'ha

Pablo Mayo, president d'ANELA, amb corbata vermella, amb més membres de l'associació, durant la gala anual de lliurament de premis.

acollida ni si hi exerceix lliurement les seves activitats” i que, “malgrat l’aparença d’independència [de la dona], les prostitutes es troben habitualment en una posició subordinada amb relació al proxeneta”. En aquest punt hi ha el bessó: cal que “els jutges de cada estat” vetllin perquè cada prostituta exercesqui “la seva activitat econòmica de manera independent [...], sempre que es demostrï que el prestador del servei l’exerceix sense que hi hagi cap vincle de subordinació pel que respecta a l’elecció de l’activitat ni a les condicions de treball i de retribució; sota responsabilitat pròpia i en canvi d’una retribució que se li paga íntegrament i directament”.

La sentència del Tribunal Europeu de Justícia és valorada pels experts com el marc jurídic per a les futures regulacions de la prostitució a partir de la consideració d’activitat econòmica autònoma i en cap cas sotmesa a un proxeneta.

Regularització. Tant Ballester com Perelló són partidaris que els països europeus regularitzin la prostitució d’acord amb la sentència del Tribunal Europeu de Justícia. Que sigui una activitat econòmica i no laboral. Això sí, diu Ballester, “pel volum enorme del negoci, per la complexitat del fenomen i per evitar paradisos de la prostitució cal que la regularització sigui de tota la Unió Europea alhora, perquè si es fa país a país no serà eficaç”. Naturalment, cada estat tindria la capacitat d’adaptar la regularització a la seva situació, però almenys així es disposaria d’un marc jurídic únic i sòlid.

Per al cas de l’estat espanyol, els dos especialistes creuen que una feina important és incidir molt en la clientela. “Hi ha coses que fan pensar en quina mena de societat vivim, com ara quan detectes clubs –explica Perelló– que tenen al·lotes tancades, en situació de pràctica esclavitud, contractades per molts, molt clients al cap de l’any, que són necessàriament conscients de les condicions de les dones i, tanmateix, no ho denuncien.” Afegeix que “a les

Balears cada setmana la policia du a protecció de menors un o dos casos de menors prostituïdes; i, d’una altra banda, aquest darrer any s’han desmantellat set màfies. Són dades que donen idea de la importància d’aquesta prostitució que manté les dones en una situació tan terrible i que afecta menors”. A què es pot deure tanta insensibilitat social? Perelló ho contextualitza “en una cultura en què el fet que els homes comprin serveis sexuals de dones és acceptat”. Ballester dóna la dada d’una enquesta –titulada “Hàbits sexuals a Espanya”, de l’any 2001– segons la qual el 39% dels ciutadans de l’estat espanyol reconeixen que alguna vegada han comprat serveis de prostitutes. La mitjana dels altres països europeus és molt més baixa. Per exemple, a la Gran Bretanya no passa del 9%. “Segurament –diu el sociòleg– no és pas que a l’estat espanyol es compri més sexe que als altres països, sinó que ho diuen més, sense embuts, sense vergonya.”

Per això la regularització hauria d’incloure, a parer dels dos especia-

Protesta del col·lectiu de prostitutes de Barcelona demanant la regularització laboral.

listes, alguna mesura que dificultés l'accés a la prostitució, a l'estil de Suècia, on comprar serveis sexuals es considera una falta. "No cal tancar ningú a la presó, ni tampoc penjar la seva foto com a escarn públic, com es fa en alguns llocs, sinó simplement que qui va a comprar el servei d'una prostituta sàpiga que comet una falta: bastaria que en quedàs el nom registrat".

Igual com passa al país nòrdic, Ballester i Perelló creuen que seria bo de delimitar la prostitució a l'estat espa-

Tothom coincideix a dir que cal perseguir el proxenetisme, perquè és immoral

nyol a "un mer acord privat entre client i prostituta, que, a més, es fa sense publicitat de l'activitat –que s'hauria de prohibir– i que, per tant, queda limitat estrictament a la intimitat d'un acte entre dues persones que lliurement es relacionen sexualment en canvi d'uns diners que cobra la dona".

Una altra condició de la regularització hauria de ser, aporta Ballester, "l'absoluta persecució de qualsevol forma de proxenetisme, perquè és immoral, a fi d'evitar l'explotació de la dona i de fer realitat la sentència del Tribunal Europeu de Justícia".

I, finalment, caldria que la regularització implicàs una decidida determinació dels poders públics perquè les dones que vulguin deixar la prostitució rebin ajudes prou considerables. "No pot ser –explica Perelló– que quan ens reunim amb prostitutes que voldrien deixar-ho, només els puguem

oferir poc més que el sou mínim interprofessional. Com podem pretendre que una dona que, per exemple, guanya 2.000 euros el mes prostituïnt-se, per molt que ho vulgui deixar –i en trobem moltes, jo diria que la majoria en voldria sortir–, s'avingui a cobrar-ne poc més de 600? No és realista." Ballester diu que si no s'assumeix que "la reinserció professional costarà diners i esforços, no farem res pràctic; ara bé, hem de ser conscients que serà difícil que els governs destinin grans quantitats a posar fi a aquesta xacra, perquè és fàcil d'imaginar la demagògia que es faria quan un govern dedicàs recursos públics seriosos a maldar perquè les dones que es prostitueixen deixin de fer-ho. Però és una qüestió moral: si no ho fem així, què fem: res?...".

Miquel Payeras